

YA TANAM NA DUWA MANNANAT
(The fight between the two snakes)

Compiled and illustrated
by

Loreto Resmondo

Translated in Filipino
by

Neri Zamora

SUMMER INSTITUTE OF LINGUISTICS-PHILIPPINES, INC.

TRANSLATORS

1978

PUBLISHERS

Published
in cooperation with the
Bureau of Elementary Education
and the
Institute of National Language
of the
Ministry of Education and Culture
Manila, Philippines

Additional copies of
this publication may
be obtained from

FILIt
P.O.Box 2270
Manila 2801
or
FILIt
Nasuli, Malaybalay
Bukidnon 8201

Kaagan Kalagan
Story Book
62.4-879-2.4C 54.20D-790068N
Printed in the Philippines
SIL Press

FOREWORD

Some of the glory of the Philippines lies in the beautiful variety of people and languages within its coasts. It is to the great credit of the national leadership over the years that no attempt has been made to destroy this national heritage. The goal has been instead to preserve its integrity and dignity while building on this strong foundation a lasting superstructure of national language and culture.

The present book is one of many designed for this purpose. It recognizes the pedagogical importance of dividing literacy and second-language learning into two steps—literacy being the first. When a student has learned to read the language he understands best, the resulting satisfaction in his accomplishment gives the drive and confidence he needs to learn the national language. His ability to read, furthermore, is the indispensable tool for the study this program will require.

The Ministry of Education and Culture of the Philippines is proud to present this latest volume on a nationwide series designed to teach the national language through literacy in the vernaculars. It will strengthen both the parts of the nation and the whole.

JUAN L. MANUEL

Minister of Education and Culture

This book was prepared during a writer's workshop at Nasuli, Malaybalay, Bukidnon July-August 1979 under the auspices of the Summer Institute of Linguistics. It is hoped that the book will stimulate interest and provide facility in reading among newly literate Kaagan-Kalagans.

A practical rather than a phonemic orthography is being used which should facilitate the transition to and from Cebuano and Pilipino orthography.

The e, however, has three different values:

1. The most frequent is that of the Pangasinan e, the high mid vowel, like in Kinagan be 'house'.
2. In loan-words, as in Presidente 'President', the value is the same as in Cebuano.
3. Infrequently a sound occurs which approaches the pronunciation of the vowel in English let. For Kinagan an example is the vocative for a young lady, Keleng.

The Kaagan-Kalagans number some 6000 people and are located in Davao del Sur, mainly in the municipalities of Hagonoy and Digos.

The Pilipino translation at the back of the book was prepared by Neri Zamora.

The folk-tale was compiled and written by Loreto Resmondo, a native speaker of Kaagan-Kalagan, resident in Leling, Hagonoy.

Ya Pagtanam na duwa Mannanap
Magtagauk asta Umpu.

Kadengan awun sang ka allaw na
metey tuu ya banwa. Munda migdeglem
aw miyuwan pigagaran na linti aw
kikile.

Dimateng uman ya maneg tuu linug.
Untu mieyeng ya banwa.

Migpanggili ya lupa aw
mingkatunu. Mingkatuwad ya lawan
aw pangkalilid ya mangkabakla batu.

Siken san dimateng ya dakwa ba,
aw yan nagaw limutaw ya dakwa tuu
mannanap pignangan sa Umpu dun ay
kawu na tubig.

Gadda dimiwe ya kanan dila aw
miganaw-anaw, kay miganap sakanan
sa pagkan.

Dimullug sakanan munda simaka
adti buntud na pignganan sa

Piglabunan, kay basi awun kitaen nan pagkan adtu.

Pagdateng nan, yan ya kinita nan ya dakwa tuu puga.

Kiyadtunan nan aw simed sakanan aw limuku.

Ya kiteparan na puga sayid na buntut na Piglabunan aw dili mawat sa buntut pignganan sa Mangkuyawa.

Panahun idtu awun uman utaw pignganan kan Mangayaw.

Aw siken na pagket na banwa mikadendem sakanan magdet sa babuy iyas. Yan nagaw miyanaw sakanan munda manaw mikadateng adti pagetan na buntut na Mangkuyawa.

Pagdateng nan awun kinita nan
adti muna matas sagbet a tigbaw.

Miglawung si Mangayaw, lawung
nan, "Tanawun ku baling, basi
marayaw ya puwistu yan, basi awun
babuy magagi dun."

Pagdateng nan adti tigbaw
lawung nan, "Tey sa karayig na
diyawun yani. Siguru awun
mannanap. Iamanen ku baling
magbangan asidi, kay basi awun
makaibwang babuy iyas. Marayaw
kuwaw manik ay kauy yani, kay
kun awun babuy iyas, dili kumita
kanak."

Miyanik sakanan aw we kadugay
mikaibwang ya babuy iyas.

Mingkan ya babuy sa mga bunga,
na anawu na mingkawug siken adti
tas.

Pigdemdem ni Mangayaw, lawung
nan, "Kun manawug aku, basi baling
meguy ya babuy yan. Marayaw pa
ari aku ay tas na manukad."

Aw ya piginang nan, mingawid sa
sanga aw bunua nan na dilek ya
babuy. Kiyegan ya babuy dun ay
kilid aw untu sakanan migwagak-
wagak aw migbuntugun.

Pagtengteng ni Mangayaw adti
muna, mipewa sakanan, kay ya
tigbaw miyakaeyeng-eyeng.

Lawung ni Mangayaw, "Nanga ya
tigbaw yan miyakaeyeng-eyeng?
Basi awun pa babuy."

Piru pagtengteng nan, tey, yan
ya kinita nan ya dakwa tuu
mannanap. Limuwa ya mannanap siken
ay sed na tigbaw munda mikasayid
sa babuy.

Lawung ni Mangayaw, "Tey sakun,
Magtagauk kari yan."

Aw ya Magtagauk, diyawi nan ya
babuy, munda pigkeskesan nan ya
babuy munda mawumay da ya tingeg
nan.

Pagtengteng da uman ni Mangayaw,
tey, yan ya kinita nan ya laying
mannanap pignganan sa Umpu.

Tigkan limuwa ya Umpu siken ay
puga, miyusung sakanan adti
kiteparan na Magtagauk:

Ya Magtagauk, sa dun na
pigkeskesan nan ya babuy, untu
sakanan milinga-linga.

Yan nagaw pigugdangan da sakanan
na. Umpu. Pagkabati nan kiyere ra

sakanan munda kiubaran nan ya
ya babuy.

Dun migpunu ya tanam na duwa
mannanap. Pigpunuan nilan ya tanam
na masayid da ya sega sumallep aw
munda silan migtanam diyatengan na
kemdeg.

Ya lugar na pigtanaman nilan way
misama tigbaw, aw mga kauy
miyawubus mingkatuwad.

Munda similat da uman ya sega,
kenne pa nilan migtanam munda
mangkawug silan dun ay kitunuan
pagetan na buntud na Mangkuyawa
aw buntud na Piglabunan.

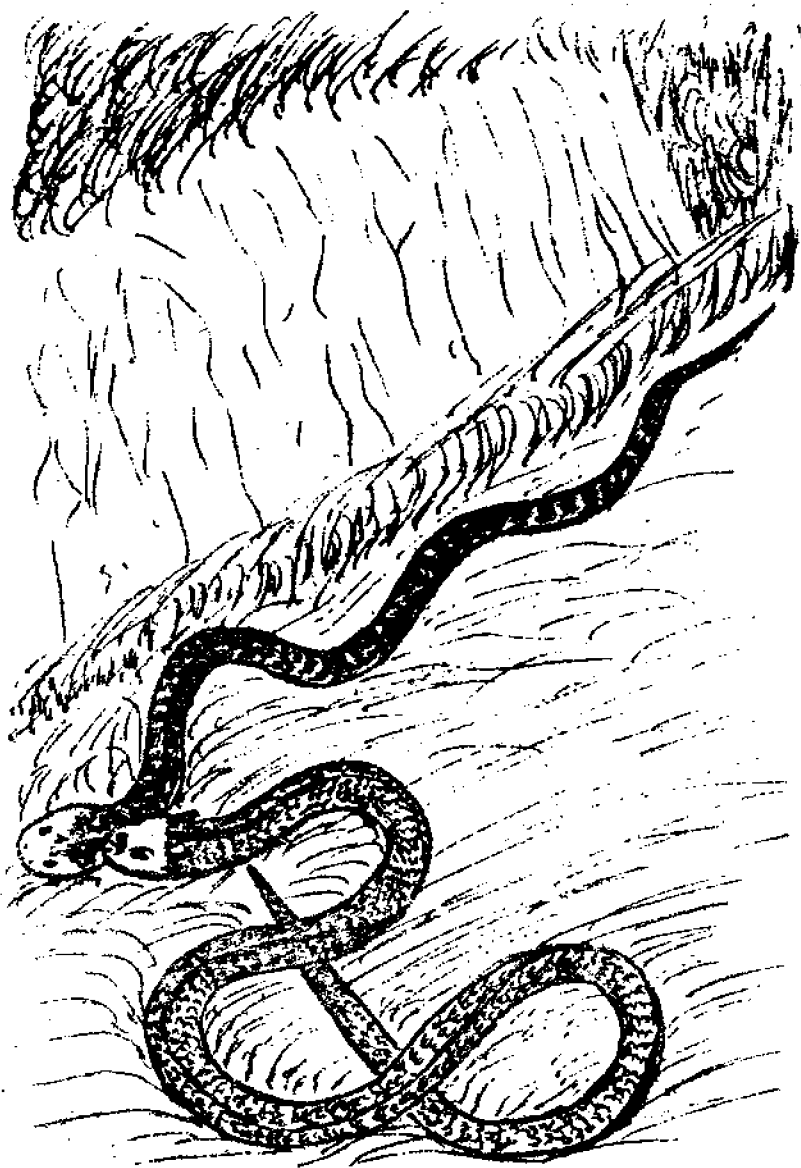

Untu da silan migkawumay aw ya
muna mitalu ya Magtagauk munda we
da lihuk. Agad unun da na Umpu
pagpamanga kanan, di da sakanan
magpakalihuk.

Aw yan nagaw, pagtengteng na
Umpu na ya Magtagauk we da lihuk,
pigpunuan da nan uman mingilas
sa u na Magtagauk munda simampet
ay ikug nan.

Yan nagaw, miyuli da uman ya
keseg na Magtagauk.

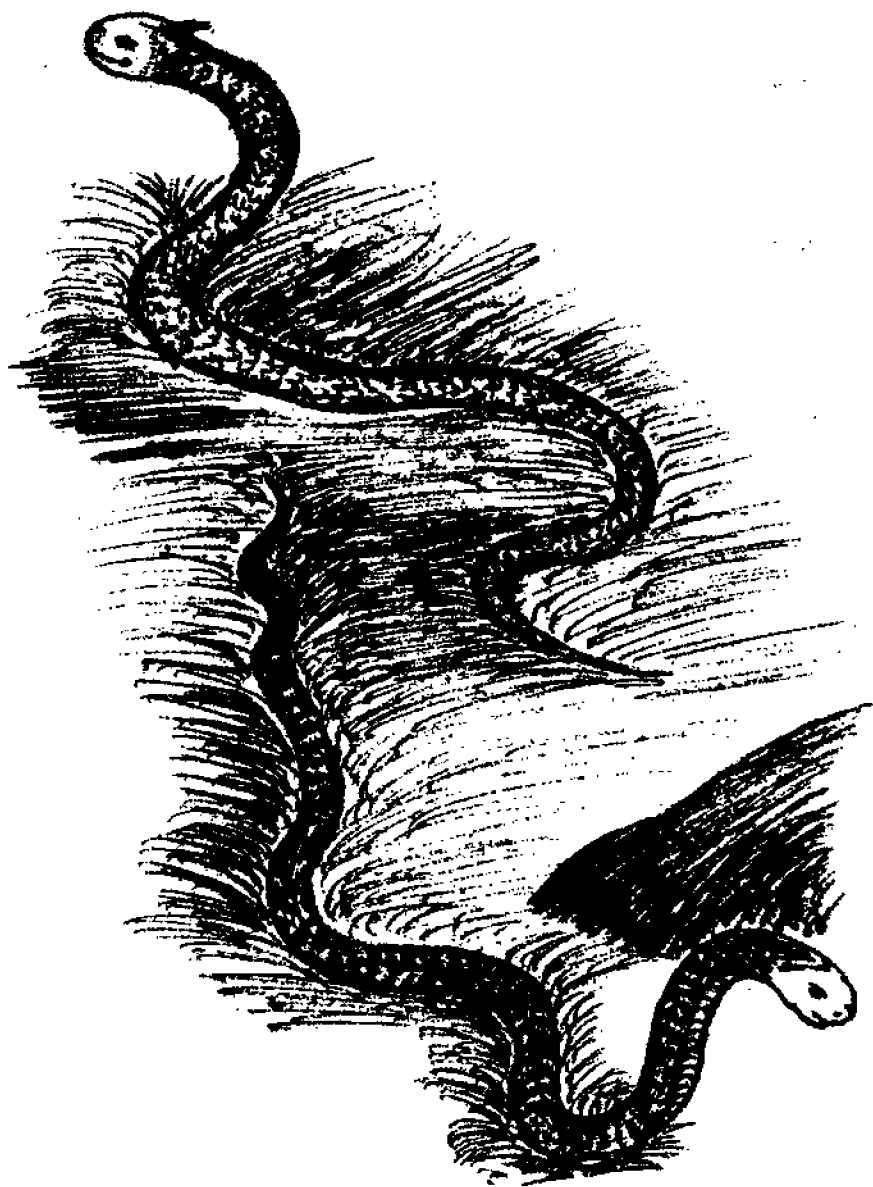
Siken san, ya piginang nilan,
migdiyandi silan na siken dun,
kun awun utaw na bangaen na
Magtagauk, kambungan pa sakanan.

Piru kun bangaen na Umpu, di
sakanan datengan na sang ka uras.

Sa dun na abus da ya kanilan
diyandi, dimullug ya Magtagauk
pasinan adti silatan na sega,
aw ya Umpu migpasinan adti
sallepan.

Ya migebat sa kasampetanan yani
si Mangayaw, sambuk na kaumpuwanan
nate, kay yan kudu ya kimita sa
tanam na duwa mannanap dun ay
pagetan na buntud Mangkuyawa aw
Piglabunan.

**Ang Paglalaban ng Dalawang Ahas na
sina Sawang Magtagauk at Umpu**

Noon, dumating ang isang pagkakataong masungit na masungit ang panahon. Patuloy ang pagdidilim ng kalangitan dahil sa makapal na dagim. May kasamang kulog at kidlat ang ulan. Dumating ang malakas na lindol. Nabitak ang lupa at gumuho ang mga bundok.

Natumba ang malaking puno ng lawan at gumulong ang malalaking bato. Pagkatapos, dumating ang malaking baha. Mula sa ulo ng ilog ay lumabas ang isang napakalaking ahas na tinatawag na Umpu.

Nakalabas ang dila ni Umpu at nagpapalinga-linga sa paghahanap ng pagkain.

Nanabi siyang paakyat sa gilid ng bundok na tinatawag na Piglabunan sa pag-asang makakatagpo siya ng pagkain doon.

Pagdating niya roo'y bumungad sa kaniya'y isang napakalaking yungib. Pumasok siya sa yungib at naghintay roon ng kaniyang mabibiktima.

Ang nasabing yungib ay malapit sa bundok na tinatawag na Piglabunan at hindi naman kelayuan sa bundok na tinatawag na Mangkuyawa.

Neong panahong iyo'y may isang taong nagngangalang Mangayaw. Nang bumuti na ang panahon, naisipan niyang mangaso. Lumakad na nga siya hanggang sa mapadako siya sa bundok ng Mangkuyawa.

Sa di kalayuan, natanaw niya ang damong tigbaw.

"Doon ako maghahanap. Mukhang mabuti ang lugar na iyon. Baka may magdaan roong mga baboy-ramo," aniya.

Pagdating niya roon.

"Ang dami naman ng langaw dito! Siguro, may ahas din dito. Baka may magdaan nang baboy-ramo. Aakyat ako sa punong iyon upang kung may magdaan mang baboy-ramo'y hindi niya ako makikita," bulong pa niya sa sarili.

Umakyat na nga siya. Hindi nagtagal, may dumating ngang isang baboy-ramo. Kinain niya ang mga bunga ng anahaw na nangahulog sa iupa.

"Kung bababa ako baka naman makatakas ang baboy. Mabuti pang dito ko na siya sa itaas patamaan," naisip ni Mangayaw.

Humawak siya nang mahigpit sa isang sanga at pinana ang baboy. Tinamaan iyon sa tagiliran. Umigik at naglulukso.

Nagtaka si Mangayaw sapagka't gumalaw ang damong tigbaw.

"Bakit kaya gumagalaw ang damong tigbaw? Marahil, may isa pang baboy-ramo doon," nagtatakang nawika niya.

Hindi inalis ni Mangayaw ang kaniyang tingin sa lugar na kinaroroonan ng baboy-ramo. Di kaginsa-ginsa'y nakakita siya ng isang napakalaking ahas. Galing iyon sa damong tigbaw. Nilapitan noon ang baboy-ramo.

"Naku, ang sawang si Magtagauk!" ani Mangayaw.

Nilingkis na mabuti ng sawang si Magtagauk ang baboy-ramo. Anupa't hindi na niya pansin ang anumang nasa kaniyang paligid. Kaya't nagulat siya sa pagdating ng isa pang ahas na si Umpu. Kinagat siya ni Umpu nang mahigpit hanggang sa pakawalan niya ang baboy-ramo na noo'y mahina na ang pag-igik. Napatay ng sawang si Magtagauk ang baboy-ramo.

Doon nagsimula ang paglalaban ng dalawang ahas. Papalubog na ang araw nang simulan nila ang kanilang labanan.

Napanot na ang mga damong tigbaw sa kanilang pinaglalaman. Nangasira at nangatumba na ang mga punongkahoy.

Sikat na ang araw kinaumagahan ay naglalaban pa rin sila hanggang sa kapuwa sila mahulog sa gilid ng bundok ng Mangkuyawa at Piglabunan.

Pagod na pagod sila kapuwa. Naunang natalo ang sawang si Magtagauk. Hindi na ito makagulapay. Kinagat siya ni Umpu hanggang sa hindi na siya makagalaw.

Kaya nang makita ni Umpung hindi na gumagalaw si Magtagauk, hinimod niya ang ulo noon patungo sa kaniyang buntot.

Sa gayo'y nagbalik ang dating lakas ni Magtagauk. Nagkaroon sila ng kasunduang kung makakagat si Sawang Magtagauk sa umaga, mabubuhay pa hanggang gabi ang makagat niya. Nguni't kung si Umpu naman ang makakagat, hindi na aabutin pa ng isang oras ang biktima.

Matapos ang kasunduan, nagpasilangan na si Magtagauk at si Umpu ay nagpakanluran naman.

Si Mangayaw na isa sa aming mga ninuno ang nagsalaysay ng kuwentong ito. Ayon sa sabi, saksi siya nang maglaban ang dalawang ahas doon sa malapit sa bundok ng Mangkuyawa at Piglabunan.